

УДК 34:35.078.3

Олександр ТВЕРДОХЛІБ

*Національна академія державного управління
при Президентові України*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

Досліджуються чинні нормативно-правові акти в галузі інформаційних державно-управлінських ресурсів України. Аналізується та узагальнюється українське загальнодержавне та вузькоспеціальне законодавство у сфері інформаційного права, міждержавні договори та угоди. Пропонується авторське бачення шляхів удосконалення правового регулювання інформаційної сфери держави.

Ключові слова: інформаційні державно-управлінські ресурси України, нормативно-правове забезпечення, правове регулювання, інформаційне право.

Александр ТВЕРДОХЛЕБ

*Национальная академия государственного управления
при Президенте Украины*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ СФЕРЫ ИНФОРМАЦИОННЫХ ГОСУДАРСТВЕННО-УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕСУРСОВ УКРАИНЫ

Исследуются действующие нормативно-правовые акты в сфере информационных государственно-управленческих ресурсов Украины. Анализируется и обобщается украинское общегосударственное и узкоспециальное законодательство в области информационного права, межгосударственные договора и соглашения. Предлагается авторское видение путей совершенствования правового регулирования информационной сферы государства.

Ключевые слова: информационные государственно-управленческие ресурсы Украины, нормативно-правовое обеспечение, правовое регулирование, информационное право.

Olexandr TVERDOKHLIB

*The National Academy of Public Administration,
Office of the President of Ukraine*

LEGAL REGULATION IN THE SPHERE OF INFORMATION PUBLIC-ADMINISTRATIVE RESOURCES OF UKRAINE

The article is devoted to the research of currently in forced legal texts in the branch of information public-administrative resources of Ukraine. The analysis and summarizing of Ukrainian national and strictly specialized legislature in the sphere of information law, several interstate treaties and agreements are made here. The author's view concerning the ways of improvement of legal regulation of the state's informational sphere is suggested in it.

Key words: information public-administrative resources of Ukraine, legal guaranteeing, legal regulation, information law.

Будь-яка діяльність у галузі державного управління потребує однозначного нормативно-правового регулювання. Чітка регламентація відносин у галузі інформаційних державно-управлінських ресурсів сприяє виробленню та реалізації ефективної та дійової державної політики в інформаційній сфері, а колізії між правовими нормами спричиняють порушення системності правового регулювання і тим самим знижують його ефективність. Водночас характерною особливістю сучасної системи українського законодавства є те, що суперечності між нормативно-правовими нормами властиві всім її ланкам. Слід зазначити, що внутрішня неузгодженість і суперечливість притаманна практично всім сферам сучасного українського правового регулювання.

Останнім часом у світ вийшло чимало наукових публікацій, спрямованих на дослідження інформаційної сфери України. Серед них слід виокремити праці, у яких тою чи іншою мірою досліджуються питання інформаційних державно-управлінських ресурсів. Окремі аспекти зустрічаємо в дослідженнях В. М. Скрипничука [25], О. В. Сосніна [26], О. В. Нестеренка [17], Є. О. Резченка [24] та авторського колективу М. Я. Швеця, В. Д. Гавловського, М. В. Гуцалюка, В. С. Цимбалюка [19]. Аналіз робіт згаданих авторів дає підстави дійти висновку, що, розглядаючи інформаційне право України загалом, вони мало уваги звертають на інформаційні ресурси держави. Окрім того, важливим залишається питання про виокремлення з-поміж великого різноманіття національних інформаційних ресурсів України підвиду інформаційних державно-управлінських ресурсів, а також їх правового поля.

Мета даної статті – аналіз та узагальнення нормативно-правового регулювання й правового забезпечення сфери інформаційних державно-управлінських ресурсів України. Для досягнення зазначеної мети нами сформульовані такі завдання: 1) окреслити правове поле інформаційних державно-управлінських ресурсів України; 2) провести аналіз законів та підзаконних актів інформаційної сфери держави; 3) запропонувати шляхи вдосконалення правового регулювання в цій галузі.

Сфера інформаційних державно-управлінських ресурсів України врегульована великою кількістю як загальнодержавних, так і вузькоспеціалізованих нормативних актів. Основоположним нормативно-правовим актом у цій галузі, на нашу думку, є Закон України «Про Національну програму інформатизації», в якому міститься загальне визначення цього поняття.

Термін «інформаційний ресурс» цей закон визначає як «сукупність документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, банках даних тощо)» [4].

Водночас дослідники вітчизняного законодавства, зокрема В. М. Скрипничук, зауважують, що таке визначення є лише загальним та абстрактним, воно «...не має системних ознак, а саме відповідним чином упорядкованості. Сукупність (купа) не створює системи», пропонуючи тим самим власне бачення цієї категорії: «Інформаційний ресурс – це відповідним чином упорядкована множина об'єктивізованих відомостей, даних, знань у формі документів та в інших носіях інформації (у тому числі в конкретних людях), що утворюють інформаційні системи (бібліотеках, архівах, банках даних тощо) і призначених для використання у суспільних відносинах» [25, с. 248].

Слід зауважити, що в нормативно-правових актах України вживається загальне поняття «національні інформаційні ресурси», підвидом яких є інформаційні державно-управлінські ресурси. Однак визначення поняття «національні інформаційні ресурси» у чинних нормативно-правових актах відсутнє. Проте трактування цього терміна зустрічаємо в публікаціях вітчизняних авторів, зокрема О. В. Сосніна [26, с. 125].

Одним з основних завдань процесу реалізації Національної програми інформатизації є формування системи національних інформаційних ресурсів. Законом передбачено процедуру здійснення контролю за виконанням Національної програми інформатизації. У ньому, зокрема, на органи державної влади та органи місцевого самоврядування покладено обов'язок щодо надання інформації Генеральному державному замовнику про створення, розвиток та інтеграцію інформаційних ресурсів, які забезпечують функціонування цих органів, за винятком інформації, пов'язаної з національною безпекою та обороною держави.

Законом України «Про інформацію» основою інформаційного суверенітету України визначено національні інформаційні ресурси. У структуру інформаційних ресурсів держави входить уся належна їй інформація, незалежно від змісту, форм, часу та місця створення. Україна самостійно формує інформаційні ресурси на своїй території та вільно розпоряджається ними [3]. Інформаційний суверенітет, зокрема, забезпечується виключним правом власності України на інформаційні ресурси, що формуються за рахунок коштів державного бюджету, установленням режиму доступу інших держав до інформаційних ресурсів України, використанням інформаційних ресурсів на основі рівноправного співробітництва з іншими державами.

Під інформацією державних органів та органів місцевого і регіонального самоврядування розуміють офіційну документовану інформацію, яка створюється в процесі поточної діяльності законодавчої, виконавчої та судової влади, органів місцевого і регіонального самоврядування. Основними джерелами цієї інформації є: законодавчі акти України, інші акти, що приймаються Верховною Радою та її органами, акти Президента України, підзаконні нормативні акти, ненормативні акти державних органів, акти органів місцевого і регіонального самоврядування.

Постановою Кабінету Міністрів України *«Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади»* з метою інтеграції інформаційних ресурсів органів виконавчої влади, розміщених у мережі Інтернет, покладено зобов'язання на відповідні органи виконавчої влади забезпечити розроблення та реалізацію проекту Єдиного веб-порталу Кабінету Міністрів України [12]. Водночас у Постанові Кабінету Міністрів України *«Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи “Електронний Уряд”»* зазначено, що *«Єдиний веб-портал органів виконавчої влади є центральною частиною електронної інформаційної системи «Електронний Уряд», призначеною для інтеграції веб-сайтів, електронних інформаційних систем та ресурсів органів виконавчої влади і надання інформаційних та інших послуг з використанням мережі Інтернет»* [11].

Розпорядженням Голови Верховної Ради України *«Про Порядок забезпечення народних депутатів України, органів Верховної Ради України та структурних підрозділів Апарату Верховної Ради України комп'ютерною технікою, програмними засобами та доступом до інформаційних ресурсів»* передбачено надання народним депутатам України, працівникам секретаріату комітетів у приміщеннях Верховної Ради України доступу до мережі Інтернет та інформаційних ресурсів Верховної Ради України. Окрім того, народним депутатам України для роботи у виборчих округах періодично видаються компакт-диски з базами даних, сформованими у Верховній Раді України [16].

Розпорядження Кабінету Міністрів України *«Про затвердження Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів»* спрямоване на визначення стратегії формування системи національних електронних інформаційних ресурсів, основних засад і напрямів формування, використання та захисту національних ресурсів [14]. Концепцією ідентифіковано низку проблем, що виникають під час формування системи національних ресурсів. Такими, зокрема, є: переважно галузевий принцип інформатизації органів державного управління, обмеженість використання певних видів ресурсів, відсутність правових норм щодо регламентування доступу до державних ресурсів, певною мірою нерегульованість суспільних відносин в інформаційній сфері, необхідність уніфікації та стандартизації ресурсів, відсутність ефективних національних інформаційних систем, відсутність вимог до змісту та обмежень щодо таких ресурсів і відносно висока вартість користування ресурсами. Водночас наголошується на тому, що національні інформаційні ресурси перейшли в розряд стратегічних ресурсів держави, а державне управління у цій сфері – важлива умова забезпечення інформаційної безпеки держави та реалізації державної політики у сфері інформатизації. Формування національних інформаційних ресурсів має ґрунтуватися на принципах законності, достовірності, загальнодоступності, забезпечення захисту ресурсів та прав користувачів.

Окремим пунктом у Концепції виокремлено державні ресурси. Стратегія формування системи ресурсів органів державної влади полягає в систематизації та інтеграції ресурсів з метою забезпечення прозорості, відкритості, підвищення оперативності та ефективності роботи органів державної влади та забезпечення

широкого доступу громадян до державних ресурсів. Одним з основоположних завдань у реалізації державної політики у сфері державних ресурсів є створення та ведення Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів.

З метою виконання вищезазначеного розпорядження прийнято розпорядження Кабінету Міністрів України *«Про затвердження заходів і реалізації Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів»*, яким регламентовано низку заходів з реалізації згаданої Концепції [13]. У ньому передбачено дві основні групи заходів: формування системи національних електронних інформаційних ресурсів та створення умов для широкого користування національними електронними інформаційними ресурсами.

Постановою Кабінету Міністрів України *«Про затвердження Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів»* визначено порядок формування та користування реєстром [8]. Такий реєстр ведеться з метою запровадження єдиної системи обліку електронних інформаційних ресурсів держави. До Реєстру включаються е-ресурси органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших юридичних осіб публічного права, а включення приватних е-ресурсів відбувається добровільно за погодженням з їх власниками. На основі цієї постанови прийнято наказ Мінтрансзв'язку України *«Про затвердження форми заяви для включення електронного інформаційного ресурсу до Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів»*, яким регламентовано форму заяви, що подається власником електронного інформаційного ресурсу для його включення до такого реєстру [22].

Постановою Кабінету Міністрів України *«Про затвердження Положення про Реєстр інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем органів виконавчої влади, а також підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління»* затверджено порядок утворення та функціонування такого реєстру [9]. У ній наводиться визначення поняття «державні електронні інформаційні ресурси», під якими розуміють інформацію, яка є власністю держави та необхідність захисту якої визначено законодавством.

Такий Реєстр, зокрема, створюється з метою проведення аналізу стану захисту державних електронних інформаційних ресурсів в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах, надання методичної допомоги і координації діяльності міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, пов'язаної із захистом ресурсів.

Окремим аспектом використання інформаційних державно-управлінських ресурсів України є їх захист. Він регламентований низкою нормативно-правових актів, серед яких слід назвати Указ Президента України *«Про заходи щодо захисту інформаційних ресурсів держави»*. Указом передбачено створення спеціального органу – Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації – у складі Служби безпеки України, діяльність якого спрямована на забезпечення захисту інформаційних ресурсів держави в мережах передачі даних, реалізацію єдиної державної політики у сфері криптографічного

та технічного захисту інформації. У ньому на цей орган покладено зобов'язання щодо створення спеціалізованого підприємства для впровадження механізмів захисту інформаційних ресурсів держави [7].

Законом України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» регулюються загальні питання захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах [2]. Законом, зокрема, передбачені повноваження державних органів у сфері захисту інформації в системах, тобто, власне, визначено сферу компетенції Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації як уповноваженого органу у сфері захисту інформації в інформаційних системах.

Указом Президента України «Про деякі заходи щодо захисту державних інформаційних ресурсів у мережах передачі даних» передбачено ряд заходів, спрямованих на підвищення рівня захисту державних інформаційних ресурсів у мережах передачі даних, забезпечення інформаційної безпеки держави [6].

У Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку взаємодії органів виконавчої влади з питань захисту державних інформаційних ресурсів в інформаційних та телекомунікаційних системах» визначено механізм взаємодії органів виконавчої влади з питань захисту державних інформаційних ресурсів з метою підвищення його рівня [10]. У ній на органи виконавчої влади покладено обов'язки щодо визначення переліку інформаційних і телекомунікаційних систем, що містять державні інформаційні ресурси, здійснення заходів із захисту таких ресурсів, протидії несанкціонованим діям та усунення їх наслідків тощо.

Наказом Держспецзв'язку «Про затвердження Порядку оцінки стану захищеності державних інформаційних ресурсів в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах» визначено правові та організаційні засади проведення оцінки стану захищеності інформаційних ресурсів в інформаційних мережах, зокрема, органів державної влади та органів місцевого самоврядування і передбачено здійснення сукупності заходів, спрямованих на виявлення загроз державним інформаційним ресурсам від здійснення несанкціонованих дій в інформаційно-телекомунікаційних системах [21]. Така оцінка має здійснюватися незалежно від того, чи інформаційні мережі оснащені комплексною системою захисту інформації, чи ні.

Наказ Держспецзв'язку «Про затвердження Порядку координації діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових формувань, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності з питань запобігання, виявлення та усунення наслідків несанкціонованих дій щодо державних інформаційних ресурсів в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах» визначає механізм діяльності суб'єктів координації щодо запобігання вчиненню порушень безпеки інформації в інформаційних мережах, виявлення та усунення наслідків інших несанкціонованих дій щодо державних інформаційних ресурсів [20].

У законі «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки» зазначено, що Україна має власну історію розвитку

базових засад інформаційного суспільства. За цей час сформовано певні правові засади його побудови: прийнято ряд нормативно-правових актів, які, зокрема, регулюють суспільні відносини щодо створення інформаційних електронних ресурсів, захисту прав інтелектуальної власності на ці ресурси, упровадження електронного документообігу, захисту інформації [5]. Але водночас наголошується на тому, що рівень інформаційної присутності України в Інтернет-просторі є низьким, а наявність україномовних інформаційних ресурсів – недостатньою. Серед основних напрямів розвитку інформаційного суспільства в Україні необхідно відзначити: забезпечення вільного доступу населення до телекомунікаційних послуг, зокрема до мережі Інтернет, інформаційно-комунікаційних технологій та інформаційних ресурсів, створення загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів на основі врахування національних, світоглядних, політичних, економічних, культурних та інших аспектів розвитку України. Національна політика розвитку інформаційного суспільства в Україні ґрунтується, зокрема, на засадах всебічного розвитку загальнодоступної інформаційної інфраструктури, інформаційних ресурсів та забезпечення повсюдного доступу до телекомунікаційних послуг та інформаційно-комунікаційних технологій, сприяння збільшенню різноманітності й кількості електронних послуг, забезпеченню створення загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів, які повинні використовуватися в інформаційному обміні.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України *«Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки”»* передбачено низку заходів, спрямованих на виконання цього закону [15]. Ним, зокрема, на ряд центральних органів виконавчої влади покладено зобов’язання щодо розробки проекту Інформаційного кодексу України, про перегляд та внесення змін до нормативно-правових актів щодо звернень громадян, які подаються з використанням мережі Інтернет та цифрового підпису, запровадження в органах виконавчої влади систем електронного документообігу та електронного цифрового підпису, запровадження механізмів та регламентів надання органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування інформаційних послуг юридичним та фізичним особам через Інтернет, забезпечення інформаційної безпеки, зокрема захисту інформаційних ресурсів, порядку виявлення, попередження, оцінювання та прогнозування загроз безпеці державних інформаційних ресурсів. Законом також регламентовано забезпечення функціонування Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів, розробку положень про проведення експертиз та рейтингових оцінок національних електронних інформаційних ресурсів тощо.

Сфера інформаційних ресурсів держави регламентована також низкою міждержавних нормативно-правових актів, зокрема *Окінавською хартією глобального інформаційного суспільства*, яка, на нашу думку, є основою реалізації державної політики в інформаційній сфері держав, що її підписали (Великобританія, Німеччина, Італія, Канада, Російська Федерація, США, Франція,

Японія), і держав, які її ратифікували. Ця Хартія є закликом до ліквідації міжнародного розриву у сфері інформації та знань як у державному, так і в приватному секторах [18]. У ній, зокрема, зазначено, що спільна політика та діяльність у сфері інформаційних технологій може змінити методи взаємодії з просування соціального та економічного прогресу в усьому світі. Ефективне партнерство серед учасників, включаючи політичну співпрацю, також є ключовим елементом раціонального розвитку інформаційного суспільства. Хартією передбачено активне використання інформаційних технологій у державному секторі та сприяння наданню в режимі реального часу послуг, необхідних для підвищення рівня доступності влади для всіх громадян.

Іншим міждержавним нормативно-правовим актом є *Угода про співробітництво у формуванні інформаційних ресурсів і систем, реалізації міждержавних програм держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав у галузі інформатизації*. Інформаційні ресурси вона визначає як документи і масиви документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, фондах, банках даних, інших інформаційних системах), що підготовлені та систематизовані в зручній та придатній для використання формі [23].

Модельним законом про інформатизацію, інформацію та захист інформації врегульовано правовідносини, що виникають під час реалізації права на пошук, одержання, передавання, виробництво та розповсюдження інформації, використанні інформації як об'єкта громадянських прав, створенні та експлуатації інформаційних систем, застосуванні інформаційних технологій, забезпеченні захисту інформації [1]. У ньому вжито споріднене з інформаційним державно-управлінським ресурсом поняття «офіційна інформація органів державної влади чи органів місцевого самоврядування», яке трактується як інформація про діяльність органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, що надається необмеженому колу осіб, у тому числі через засоби масової інформації.

Особливості використання офіційної інформації органів державної влади та органів місцевого самоврядування можуть установлюватися відповідними органами, які таку інформацію надають (власне, вона надається тими ж органами державного управління чи місцевого самоврядування). Доступ до нормативних правових актів, які регламентують правовий статус органів державного управління та місцевого самоврядування, до офіційної інформації про діяльність таких органів, до інформації, у тому числі документованої, що нагромаджується в інформаційних системах цих органів, обмежуватися не може. Інформація про діяльність органів державного управління, органів місцевого самоврядування належить до такої, яка надається публічно, вона є відкритою та доступною для ознайомлення.

Державна політика у сфері інформатизації спрямована на створення умов для ефективного задоволення інформаційних потреб особи, суспільства та держави на основі забезпечення доступу до інформації та використання інформаційних систем і технологій. Серед основних напрямів державної політики в цій сфері слід назвати формування, розвиток та захист державних інформаційних систем та інформаційно-телекомунікаційних мереж, забезпечення

їх сумісності та взаємодії в єдиному інформаційному просторі, створення та розвиток національних і муніципальних інформаційних систем для інформаційного забезпечення громадян, організацій, органів державної влади та місцевого самоврядування (у тому числі на основі впровадження безпаперового документообігу).

Дослідження нормативно-правового регулювання сфери інформаційних державно-управлінських ресурсів України дає можливість виділити таке проблемне коло питань:

- наявність великої кількості норм законодавства, що діють в інформаційній галузі;
- відсутність чіткої ієрархії нормативно-правового регулювання;
- неузгодженість трактування вживаних термінів та понять;
- неоднозначність їх тлумачення і розуміння;
- нові правові акти в інформаційній сфері часто концептуально неузгоджені з раніше прийнятими, наслідком чого є правовий хаос.

Зазначене дає підстави виокремити певні шляхи вдосконалення правового регулювання інформаційної сфери держави. Дослідження чинних нормативно-правових актів у галузі інформаційних державно-управлінських ресурсів України дає можливість дійти таких висновків:

1. З-поміж сукупності документів загальнодержавного та вузькоспеціального законодавства у сфері інформаційного права, низки міждержавних договорів та угод можна виокремити ряд нормативно-правових актів, що регулюють відносини в галузі інформаційних державно-управлінських ресурсів України. У процесі аналізу та узагальнення чинних законів та підзаконних актів виявлено, що ця сфера врегульована понад двадцятьма нормативно-правовими актами.

2. Аналіз окресленого правового поля дає підстави стверджувати, що в інформаційній сфері держави наявний ряд проблемних моментів: численність законів та підзаконних актів, відсутність їх чіткої ієрархії, неузгодженість та неоднозначність трактування, тлумачення й розуміння термінів і понять, концептуальна неузгодженість нових з раніше прийнятими нормативно-правовими актами в інформаційній сфері держави.

3. Удосконалення правового регулювання сфери інформаційних державно-управлінських ресурсів України вбачається у здійсненні процесів систематизації та уніфікації, а також інкорпорування та кодифікації шляхом агрегації інформаційного законодавства.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку будуть спрямовані на дослідження можливих шляхів використання інформаційних державно-управлінських ресурсів України в умовах сьогодення.

Список використаних джерел

1. **Модельний** закон про інформатизацію, інформацію та захист інформації: Закон України від 18 листоп. 2005 р. // Законодавство України. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.

2. **Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах** : Закон України від 05 лип. 1994 р. № 80/94-ВР : за станом на 01 січ. 2006 р. // Законодавство України. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.

3. **Про інформацію** : Закон України від 02 жовт. 1992 р. № 2657-ХІІ : за станом на 22 лип. 2005 р. // Законодавство України. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.

4. **Про Національну програму інформатизації** : Закон України від 04 лют. 1998 р. № 74/98-ВР : за станом на 16 жовт. 2001 р. // Законодавство України. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.

5. **Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки** : Закон України від 09 січ. 2007 р. № 537-V // Відом. Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – С. 511.

6. **Про деякі заходи щодо захисту державних інформаційних ресурсів у мережах передачі даних** : Указ Президента України від 24 верес. 2001 р. № 891/2001 // Офіц. вісн. України. – 2001. – № 39. – С. 20.

7. **Про заходи щодо захисту інформаційних ресурсів держави** : Указ Президента України від 10 квіт. 2000 р. № 582/2000 // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 15. – С. 51.

8. **Про затвердження Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів** : постанова Кабінету Міністрів України від 17 берез. 2004 р. № 326 // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 11. – С. 45.

9. **Про затвердження Положення про Реєстр інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем органів виконавчої влади, а також підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління** : постанова Кабінету Міністрів України від 03 серп. 2005 р. № 688 : за станом на 01 січ. 2007 р. // Законодавство України. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.

10. **Про затвердження Порядку взаємодії органів виконавчої влади з питань захисту державних інформаційних ресурсів в інформаційних та телекомунікаційних системах** : постанова Кабінету Міністрів України від 16 листоп. 2002 р. № 1772 : за станом на 01 січ. 2007 р. // Законодавство України. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.

11. **Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний Уряд»** : постанова Кабінету Міністрів України від 24 лют. 2003 р. № 208 // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 9. – С. 112.

12. **Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади** : постанова Кабінету Міністрів України від 04 січ. 2002 р. № 3 : за станом на 01 січ. 2007 р. // Законодавство України. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.

13. **Про затвердження заходів і реалізації Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів** : розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 груд. 2003 р. № 828-р // Законодавство України. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.

14. **Про затвердження** Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів : розпорядження Кабінету Міністрів України від 05 трав. 2003 р. № 259-р // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 18. – С. 171.

15. **Про затвердження** плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серп. 2007 р. № 653-р // Законодавство України. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.

16. **Про Порядок** забезпечення народних депутатів України, органів Верховної Ради України та структурних підрозділів Апарату Верховної Ради України комп'ютерною технікою, програмними засобами та доступом до інформаційних ресурсів : розпорядження Голови Верховної Ради від 01 лип. 2003 р. № 664 // Законодавство України. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.

17. **Нестеренко, О. В.** Єдина державна система електронних інформаційних ресурсів / О. В. Нестеренко // Науково-технічна інформація. – 2003. – № 4. – С. 3 – 9.

18. **Окінавська** хартія глобального інформаційного суспільства : хартія від 22 лип. 2000 р. // Дипломатический вестн. – 2000. – № 8. – С. 51 – 56.

19. **Основи** інформаційного права та концепція формування системи інформаційного законодавства України / М. Я. Швець, В. Д. Гавловський, М. В. Гуцалюк, В. С. Цимбалюк // Наук. зап. – 2001. – Т. 19. Спец. вип. – С. 168 – 172.

20. **Про затвердження** Порядку координації діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових формувань, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності з питань запобігання, виявлення та усунення наслідків несанкціонованих дій щодо державних інформаційних ресурсів в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах : наказ Держспецзв'язку від 10 черв. 2008 р. № 94 // Офіц. вісн. України. – 2008. – № 52. – С. 196.

21. **Про затвердження** Порядку оцінки стану захищеності державних інформаційних ресурсів в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах : наказ Держспецзв'язку від 04 лип. 2008 р. № 112 // Офіц. вісн. України. – 2008. – № 56. – С. 146.

22. **Про затвердження** форми заяви для включення електронного інформаційного ресурсу до Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів : наказ Мінтранзв'язку України від 02 груд. 2004 р. № 1058 // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 50. – С. 275.

23. **Про співробітництво** у формуванні інформаційних ресурсів і систем, реалізації міждержавних програм держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав у галузі інформатизації : угода від 24 груд. 1999 р. // Законодавство України. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.

24. **Резченко, Є. О.** Необхідність розробки та прийняття Закону України «Про інформаційне забезпечення органів державної влади» (робоча назва) / Є. О. Резченко // Держ. буд-во. – Режим доступу : www.kbuara.kharkov.ua.

25. **Скрипничук, В. М.** Правове забезпечення державного управління : конспект лекцій / В. М. Скрипничук. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2008. – 556 с.

26. **Соснін, О.** Національні інформаційні ресурси у сучасних умовах: проблемні питання вітчизняного законодавства / Олександр Соснін // Право України. – 2003. – № 10. – С. 124 – 128.

Надійшла до редколегії 23.02.09